

ШЛЯХ ДО ВІЧНОСТІ

Анотація. Показаний життєвий шлях відомого архітектора, жінки, Захи Хадід.

Наведені етапи творчості та дана оцінка її творчих досягнень та поразок.

Ключові слова: архітектор Заха Хадід, деконструктивізм, архітектурний Нобель,

Заха Хадід, донедавна це ім'я було відомо зовсім мало, але ця жінка-архітектор зробила його знаним в усьому світі. Заха Хадід – світовий бренд виразності, якості, неповторної краси та гармонії архітектури. Вона робила вигляд будівлі самобутнім та оригінальним як зовні, так і внутрішньо, слідуючи при цьому лише своїм професійним установам та канонам. Майстриню надихали внутрішні відчуття, що світилися в її очах та застигали в нестандартних будівлях. Тож передивимося професійний шлях цієї неймовірної жінки.

Заха Мохаммад Хадід народилася 31 жовтня 1950 року у Багдаді (столиця Іраку). У той час Ірак був демократичним, лояльним та відкритим світовим цінностям: жінки не закривали обличчя, мали можливість отримати гарну освіту, а відповідність релігійним догмам не була головною темою життя. Мати Захі гарно малювала, батько мав добру вдачу як бізнесмен та політик. Єдина дочка цієї пари Хадід успадкувала художні здібності матері та організаційні і ділові якості батька. Вона почала навчання в традиційній, для тих часів, французькій католицькій школі, з дитинства багато малювала та дуже цікавилась математикою. Тому деякий час навчалась в американському університеті в Бейруті на математичному відділенні. Але вагоме архітектурне начало все більш головувало в її житті. Це почалося майже в дитячому віці на міжнародній архітектурній виставці. Там її вразили не лише експонати, а особливо слова родича “бути архітектором – значить бути будівельником світу!”

І ось Заха прямує до Лондона. В 1972 році Хадід вступила до школи Архітектурної Асоціації – найвідомішої у Великобританії кузні славнозвісності. Вона попала до неповторного Рема Колхаса – в потрібні руки та в потрібний час. Саме Колхас побачив у студентки з Ірану “планету на своїй орбіті”, та по закінченню ВУЗу запропонував Хадід партнерство у власному архітектурному бюро. Вони були гарними компаньонами, але вона вже літала по власній

траєкторії. Тому через кілька років Заха пішла з бюро. В 1977 році Заха відкрила у Лондоні архітектурну майстерню “Zaha Hadid Architects.” Від тепер це місто стало її другою батьківщиною. Спочатку працювали з невеликими об’єктами. Це були розробки інтер’єрів, оформлення виставкових павільонів тощо. В ті роки про неї мало хто чув, але це давало неоціненну перевагу – Заха Хадід могла творчо розвиватися приймаючи участь в багатьох архітектурних виставках і конкурсах. Її проекти завжди визивали цікавість професіоналів та відверте непорозуміння у простого населення - як існувати в об’ємах, де верх та низ начебто помінялися місцями? Це не було провокацією, це було її сприйняття світу. Заха відчувала простір, як своє власне середовище, що повинно бути комфортним для її примхливих забаганок.

Перший великий конкурс вона виграла ще в 1982 році, в Гонконзі, але проект не був реалізований. Якби, розташована на вершині гори, та ігноруюча усі закони гравітації, кубічна споруда Хадід була споруджена, професійна репутація майстрині зразу б зросла, тобто із “малюючих” архітекторів вона миттєво перейшла би до практикуючих. При цьому замовник був згоден вирішувати складні та дороговартісні конструктивні задачі, але передача Великобританією Гонконгу до Китаю зруйнувала як його плани, так і сподівання Хадід.

Прошло дванадцять років після гонконгського розчарування поки Заха побачила перше своє створіння збудованим. Це була невеличка споруда пожежної частини для фірми дизайнерських меблів “Вітра” в Вайле-на-Рейні у Німеччині. Будівля була споруджена в 1994 році. Але потім – чорна смуга – майстриня тричі виграла вагомий конкурс на будівництво оперного залу в Кардиффі, але результати були двічі анульовані. Бо обивателі слали до журі гнівні листи. Тендер оголосили втретє. І знову перемогла Заха Хадід! Але будівництво все одно не розпочали.

Часом свого прориву у будівництво сама Заха вважає тріумф зовсім іншої людини – Френка Гері. Безперечно відкриття Центра Гуггенхайма в Більбао, збудованого за проектом Гері, стало і перемогою Хадід – світ сприйняв ідеї деконструктивізму. Архітектура комп’ютерних програм вже не лякала замовників. Комплекс Гері було визнано однією з найвідоміших в світі будівель і хвиля цікавості до архітектури деконструктивізму нарешті докотилася до Хадід.

Її незвичайні, вишукані та експресивні творіння почали кидати паперовий світ (Заха до кінця життя малювала тільки руками, не використовуючи комп’ютера). Так, ця архітектура існувала не для прихильників традиційних рішень. Але вона гармонійна і цілісна в своїй експресії. Перетворення простору, його пластика та текучість – ось задачі, котрі майстриня ставила і вирішувала поперед усього. І світ почув її.

В 2003 році Заха отримує премію за ім'ям Міса Ван дер Роє, а також у 2004 році - Прітцкерівську премію - це архітектурний Нобель і найпрестижніша відзнака, яку до Хадід не отримувала жодна жінка-архітектор. Цікаво, що на момент вручення Прітцкера у майстрині було лише два збудованих об'єкта, але її вплив на архітектурну свідомість всесвіту воістину неосяжний.

На нагороджені, що проходило у Санкт-Петербурзі, Заха озвучила своє життєве і творче кредо: “ Те, що я роблю, я роблю ніколи не розраховуючи на визнання та нагороди. Навіть коли все розвивається гарно, завжди виникають якісь перешкоди. Я можу тільки здогадуватись, з чим це пов'язано. Або з тим, що я з Іраку, або з тим, що я жінка, або з тим, що я божевільна”.

У 2005 році Захи присвоїли титул “Дизайнер року”, а в 2009 р. Японська художня асоціація видала Хадід Імператорську премію. Це було ще одне досягнення та визнання саме за “духовне збагачення всесвіту”. В 2010 та 2011 роках Заха двічі поспіль була ушанована найпрестижнішою нагородою Британії – премією Стерлінга. Ця відзнака була видана за будівництво Національного музею мистецтв ХХІ сторіччя в Римі, та академії Евелін Грейс в Лондоні. Це було ще одне здобуття – до Хадід, за всі 15 років історії вручення премії Стерлінга жоден проєктувальник не отримував премію два роки поспіль. В 2012 році Заха Хадід здобуває вищий орден Британської імперії і стає Дамою-командором.

Заха Хадід названа найкращим архітектором світу. Але зовсім не змінилася. Вона, як і раніше, працювала за невеличким столом в кутку величезної загальної зали “Zaha Hadid Architects”, бо так і не здобула свого кабінету.

Ця дивовижна жінка також займалася живописом, дизайном ювелірних прикрас, розробкою інтер'єрів, сценографією та театральними декораціями, писала книги, викладала, читала лекції по всьому світу...

Вона мала палаючі очі, що випромінювали не аби-яку енергію та казали про багатий внутрішній світ. Все життя мріяла про будиночок біля моря. Але не склалося, її серце зупинилося 31 березня 2016 року в лікарні у Майамі. Її кар'єра була на найвищій позначці...

Але на цьому світі залишилися її співробітники, учні, та “Zaha Hadid Architects”, де зараз працюють понад 400 працівників, що забезпечені роботою на десять років вперед....

Мал. 1. Заха Хадід

Мал. 2. Центр Гейдара Алієва, Баку

Мал. 3. Інноваційна вежа Жокей Клуб, Гонконг

Мал. 4. Стадіон Чемпіонату світу з футболу 2022, Аль-Вакра

Мал. 5. Заха Хадід з колегами

Література:

1. Стаття “Заха Хадид и ее барьеры” [Електронний ресурс <https://www.pressreader.com/ukraine/lichnosti/20160705/281586649913592>]
2. Aref M. Zaha Hadid, genius of the place // Contemporary Arab Affairs, London. Vol. 4, No. 3, July—September 2011.
3. “Заха Хадид. Вглядываясь в бездну”, Рябушин А.В., 2008
Издательство: Архитектура С.

Аннотация. Показан жизненный путь известного архитектора Захи Хадид. Приведены этапы ее творчества. Дана оценка удач и поражений.

Ключевые слова. Архитектор Заха Хадид, деконструктивизм, архитектурный Нобель.

Annotation. The life path of the famous architect Zaha Hadid is shown. The stages of her creativity are given. The evaluation of luck and defeat is given.

Keywords. Architect Zaha Hadid, deconstructivism, architectural Nobel.